

Povest o vijolici.

Svojemu † bratu Antonu v spomin. Spisal Ivo Česnik.

Zavele so južne sape. Kot tihi, poljubljajoči dih so veslale nad polji in gozdovi, božale nizka brda in brsteče loge, zadevale se ob golo drevje, ki se je nalahno gibalo in trepetalo. Zbalo se je, da so ti pomladni vetrovi še prezgodnji. Mrzli sever še utegne pripoditi sive oblake na nebo, in sneg bo morebiti padal še v debelih kosmičih izpod svinčenega nebesa.

Sinica je začivkala med gabrovim šibjem. Vesel in zadovoljen je bil njen glas. Pomlad prihaja, vsa radostna in oživljajoča!

Tri sestrice so ji odgovarjale ob potoku, ki je valil v veseli naglici svoje peneče valčke med strmimi bregovi proti ravnemu polju. Ravnotako radostno so skakljale sinice z vejice na vejico, z drobnimi nožicami natezale so pisane glavice in migale z repki.

Črnemu kosu se je tudi zahotelo zabavne poskočnice. A šla mu ni tako od srca kot v cvetočem maju. Zdelo se je, da vabi pomlad in jo kliče s hrepenečim srcem.

Zapihal je veter. Mogočna pesem je šumela skozi gozd. Klanjale so se gole veje in prisluškovale. Glasovi so se jim zdeli znani. Čule so jih že nekoč. Prav tako prijetni so bili. Zamikalo jih je po veselju in razkošju, kot pastirskega dečka zamika mestno bogastvo, ko čuje prvič o njem. Vrhovi so se pripognili, posluhnili za trenotek, se hipoma vzravnali vsled burnega veselja, pa se zopet pripognili. Zvabila jih je mogočna pesem, segajoča jim do srca.

In solnce je posijalo z vso čarobno lepoto, v slednji kotichek je posijalo. Oživele so livade in ozelenele, brda in travniki so se vzbudili iz spanja, kakor da jih je pozvala mogočna Stvarnikova sapa. Vsa narava se je jela pregrinjati s pisanimi preprogami, stkanimi tako umetno, kakor jih ne stke najbolj vešči Perzijan.

Tedaj je priklila iz tal tam kraj gozda sramežljiva vijolica. Majhna je bila in skromna. A rastle je v zatišju leskovega grma varno in prijetno. Razširjala je bogati vonj po zeleneči trati, kjer so rastle njene sestrice, pomešane z belimi zvončki.

* * *

Začelo se je pravo veselje po gaju. Popje po drevju je brstelo; božale so ga mehke sape, plavajoče od gorkega juga. Tako tople so bile te sape, da so stopile sneg, ki je bil še nakopičen po gorah. Solnce se je upiralo vanj z vso močjo, ga objemalo s svojimi gorkimi žarki, da je tekkel od njega vroč pot.

V dolini se je nabirala voda v potoku in je drvila med skalami dalje. Prinašala je s seboj les in kamenje. Žaga je vršala, da je odmevalo v šumo.

Prav prijetno in ugodno je bilo vijolici pod leskovim grmom v prvih toplih pomladnih dneh. Poljubljale so jo sapice in ji božale nežna čašna peresca. Beli zvončki so jo obkrožali in ji zvonili sladke pesmi.

V črnih nočeh je bilo pa drugače. Zazeblo je revico v mlado kožico, v nežne, drobne ude, ko je vzrogovilil mrzli sever. Na močnih, trdnih perotih je priveslal od gorâ in je natezal mehove skozi gozd. Zatrepetalo je mlado drevje, zatrepetale so ljubke cvetice, in strah je spreletel vijolico. Bala se je za svoje mlado življenje, ker ga je ljubila, kot ljubi slikar čopič in paleto.

Prišlo je z dnevom novo življenje. Spet je posijalo solnce izza gorâ, ogrelo je naravo, razveselilo srca zemskih bitij. Ves gozd je oživel. Mrzla slana, ki je padla po noči, se je topila ob toplih žarkih, da so se lesketale na vejicah biserne kapljice. Radost je šla skozi gozd. Sinice so čivkale, kosi so se oglašali, pastirčke so stopicale po tratah in iskale mušic. Zašumele so smreke in stresale z zeleno, iglasto odejo.

Priletele so čebele iskat strdi in voska. Pogrezale so se v pisane čašice in letale s prašnimi nožicami proti domu.

Nad vso naravo je plaval svečan mir.

* * *

Pes je zalajal, zajec se je splašil in zbežal iz skrivališča čez drn in strn. Lovec Gustelj je držal puško v roki, pripravljeno na strel.

„Nič ne bo. Zajec je ušel. Ti pasje seme! Zastonj ga redim. Mislim sem, da bo izvrsten lovec ta pes, ko sem ga kupil pred dobrim mesecem od Sajeveca; a motil sem se“, je godrnjal že prileten mož v lovski obleki in je jezno udaril z nogo ob tla.

„Ne jezite se, gospod Rajko, če ima pes smolo. Saj jo imamo tudi mi.“ Gustelj je obesil puško na ramo in jel stopati po strmi stezi.

Pes je utihnil. V gozdu je vladal mir.

Bližal se je večer. Veličastno je pošiljalo solnce svoje zadnje žarke materi zemlji. Kakor božje oko se je skrbno oziralo po svetu in zlatilo z vijoličasto-rumenkastimi trakovi gozdno drevje. Zašelesteli so vrhovi in se zganili, kot bi jih pobožala Stvarnikova roka. In večerna pesem je jadrala med vrhovi. Prav tiha in slovesna je bila, prilagala se je občutkom, ki jih goji človek pred večerom.

Dospela sta na kraj gozda, kjer je rastle vijolica in je razširjala naokrog svoj vonj.

„Naberem si vijolic“, dé Gustelj.

„Jaz pa zapalim smodko.“

Prišel je do vijolice, ki je rastle pod leskovim grmom. Zatrepetala je, kot bi dahnil vanjo mrtvaški duh. V najlepšem cvetju je bila in hrepenela je še po mnogih dneh življenja.

Prav takrat, ko je hotel stegniti lovec svojo roko po nji, je zalajal pes nad njim v gozdu. Zajec je priskakljal na trato ravno pred noge gospodu

Rajku, ki je zažigal smodko. Gustelj je naglo snel puško in pomeril. Ali bil je prepočasen. Zajec se je izgubil v lesu.

Hitel je Gustelj za njim, ali pomagala mu ni nič brza noga. Vijolica se je oddahnila. Zazdelo se ji je, da je vstala k novemu življenju.

Solnce se je spuščalo za sinjo goro in se poslavljal od hčerke zemlje:
„Lahko noč!“

* * *

Tako je klíla in cvetela vijolica šestnajst dni: Navdajalo jo je veselje do življenja in bujno hrepenenje po nečem neznanem.

A njeni dnevi so bili šteti.

Prešinilo je solnce s svojo toploto vso naravo. Zbudila se je sleherná stvar iz spanja.

Črni vran je letel nad gozdom in z odurnim glasom ponavljal svoj „kra“. Priskakljala je tedaj logarjeva hčerka Anica na trato in je začela trgati zvončke in vijolice. Utrgala je tudi našo vijolico.

Napravila je iz cvetic krasen šopek in kot lahkónoga srna je odletela z njim proti domu.

Položila ga je v kristalni kozarec, napolnjen s čisto vodo.

Na nizki omari je stalo razpelo in poleg njega mali sohi Brezmadežne.

Tam dehti zdaj naša vijolica v družbi mladih zvončkov in nežnih sestric; dehti in razširja prijeten vonj v čast božjo.

Če zunaj razsaja vihar in stresa vrhove smrek, se ne briga vijolica za to. Nji sije večna pomlad.

V bližini božji je varna. Med svetom ni bila ni en trenutek.

Res krasen gozd si ti pomladni!

Po gozdu mirnem se sprehajam,
Krog mene cvetke radostno cvetó,
In zlato solnce sije name,
Visoko v zraku ptíce mi pojo.

Res krasen gozd si ti pomladni!
A nekđaj si krasnejši se mi zdel,
Ko v dóbi sem detinski z vami,
Oj ptičice predrage, pesni pel.

Po gozdih nem se zdaj sprehajam,
Ko vse prepeva in se veseli;
A srce moje je nemirno —
Po rajskih dneh mladosti koprni.

Taras Vaziljev.

